

Kohila Mõisakool

Martin Wallinger

Fotod Kohilast

Loovtöö

Juhendaja:
Liis Mäesalu

Kohila 2023

Sisukord

Sisukord	1
Sissejuhatus	2
1. Loovtöö sisu	3
1.1 Töö käik	3
1.2 Töövahendid	3
2. Praktiline osa	4
Kokkuvõte	15
ALLIKAD	16

Sissejuhatus

Loovtööks otsustasin jätkata 6. klassi loovtööd, milles pildistasin tähtsaid Kohila hooneid ja paiku. Lisaks uurisin ja kirjutan pildistatud hoonete ajaloo kohta. Sel korral lisan tööse ka 3-4 objekti Kohilast mida pildistada ja uurida. Ning 2021 aastal pildistatud hooneid pildistan uuesti. Fotod hoian kindlasti alles, et tulevikus oleks võimalik vaadata, mis on aja jooksul muutunud. Huvitav on teada oma kodukandi ajalugu ja mälestusi.

Selle teema valisin, sest pildistamine on mulle hakanud huvi pakkuma ja soovin teha pilte oma fotokaameraga. Tahan proovida ka piltide töötlemist. Piltide tegemiseks proovin käia õues erinevate ilmadega ja kellaaegadel, et saada võimalikult palju erinevaid kaadreid ja valida välja parimad. Valin välja õiged pildid, vajadusel töötlen pilte selleks mõeldud arvuti programmiga. Töö käigus vaatan ka videoid kuidas paremaid pilte teha ning fotosid töödelda. Uurin internetist Kohila ajaloo kohta ja raamatukogust laenutan raamatuid.

1. Loovtöö sisu

1.1 Töö käik

Esimese asjana läksin ja tegin uued pildid eelmisest 10 hoonest. Järgmisena otsustasin välja valida veel 5 objekti Kohilas, mida pildistada ja uurida. Mu valik põhines minu arvates tähtsatest ja olulistest kohtadest Kohilas.

Pilte ei teinud ma kindla järjekorra järgi, vaid pildistasin neid hooneid, mis mulle parasjagu tee peale jäid. Pilte käisin tegemas mitmel päeval. Proovisin samu ehitisi pildistada erinevate vaatenurkade alt. Kui pildid olid töödeldud, lisasin uued pildid vanade alla. Siis lisasin pildid uuest 5 ehitisest. Nende ehitiste kohta hakkasin otsima ajaloolist infot. Kui tekst oli olemas, lisasin teksti lõigud piltide alla.

1.2 Töövahendid

See aasta kasutasin piltide tegemiseks Nikon D3200 ja telefoni kaamera asemel hoopis uuemat kaamerat nimega Canon Eos 250D. See kaamera on parema pildi kvaliteediga ja parema jõudlusega halva valgusega tingimustes. Piltide töötlemiseks kasutasin ka seekord telefoni rakendust nimega Adobe Lightroom. Ajaloolise info saamiseks kasutasin ajalooliseid raamatuid ja internetti.

2. Praktiline osa

Kohila paberivabrik. Pilt: 2021

Kohila paberivabrik. Pilt: 2023

Kohila paberivabrik, mis on avaldanud siinsele arengule suurt mõju, sai alguse tänu Kohila mõisa omanikule Karl von Luederile. Ta rajas 1893. aastal mõisa juurde veejõul töötava sae- ja jahuveski. Aasta hiljem ehitati sae- ja jahuveski ümber väikseks puidumassivabrikuks. Vabriku hooned rajati inseneri ja arhitekti Nikolai Heraskovi projekti järgi. Aastal 1899. ehitati vabrikule lisaks aura- ja õhukuivati ning puidukeetmisseade, samal aastal asutasid K. V. Lueder, E. G. Ingelström ja K. O. B. Stackelberg-Riesenberg aktsiaseltsi Puumassi ja Papitehas Kohila. Vabrikut nimetati alguses Kohila puidumassivabrikuks. Uuendusi paberivabrikule tehti ka aastal 1903, uus katlamaja ehitati aastal 1909 ning juba 1910. aastal ehitati vabrikule 50 meetri kõrgune korsten. Peale Kohila jaamaga raudteeühenduse saamist, laiendati ka tootmist. 70 aastat hiljem läks paberivabrikust suurem osa põlema. Peale põlemist vabrik rekonstrueeriti. Avati ka vabriku lähedal asuv töölisasum.

(Kohila Paberivabrik, s.a)

(Susi & Ojamuru, 2013, lk 107)

(Pärdi, 2018, lk 164-165)

Kohila vesiveski. Pilt: 2021

Kohila vesiveski. Pilt: 2023

Kohila Vesiveski rajati 1875. aastal Keila jõe idakaldale, mõisniku G. Wrangelli poolt.

Vesiveski suutis jahvatada ühe tonn jahu päevas. Esimeseks veskipidajaks oli mõisarentnik Kaarel Uusmann. 1905. aastal ostis veski ära August Raudsep, kes oli 1921. aastani ise veskipidaja. Kui veskipidaja vanaks jäi palkas ta uue möldri Eduard Kreitzbergi. 1932. aastal sai vesiveski uue omaniku Ferdinand Janossoni, kes alustas veskis kapitaalremont, veski sai endale teise korruse ja uue paari veskikive. Peale uuendust jõudis veski jahvatada 1 tonni asemel 7 tonni jahu. 1940. aastal võttis nõukogudeliit veski endale, kümme aastat hiljem sai veski endale Rapla tööstus. 1988. aastal hakati vesiveski vana juurdeehitust renoveerima. Hetkel on Kohila vesiveski erakätes ja seal tegutseb Veski baar.

(15223 Kohila vesiveski, s.a)

(Kohila vesiveski, s.a)

Kohila mõis. Pilt: 2021

Kohila mõis. Pilt: 2023

Esimest korda on mainitud Kohila rüütlimõisa 1438. aastal. Rüütlimõis hävis Vene-Liivimaa sõja käigus. 16.-18. sajanditel kuulus mõisahooned perekond von Wrangellidele. 1905. aastal üheks dramaatiliseks revolutsiooni sündmuspaigaks kujunes Kohila mõis. Mässu käigus põletada saanud peahoone osteti samal aastal paberivabriku aktsiaseltsi poolt, kes selle ka taastas. Peale taastamist sai mõisast paberivabriku kontor, hiljem 1946. aastal lisandus sinna ka vabriku lasteaed. Mitukümmend aastat oli olnud mõis Kohila paberivabriku pankrotivara enne erakätesse sattumist. 2013. aastal alustas mõisahoones tegevust Kohila Mõisakool.

(Kohila mõis, 2003)

(Kumberg, 2012)

(Kohila mõis, s.a)

(Mõisad ja linnused, s.a)

(Susi & Ojamuru, 2013, lk 108)

Tohisoo mõis. Pilt: 2021

Tohisoo mõis. Pilt: 2023

Tohisoo Mõisa rajamis kohta on väga vähe infot, kuid Taani hindamisraamatu järgi rajati mõis juba 17. sajandil, tol ajal kuulus mõis Burtidele. Pärast Põhjasõda kuulus mõis paljudele erinevatele aadlisuguvõsadele. Vana mõisa peahoone oli tol ajal puust ning 1905. aasta käigus põletasid seda mässajad. Mõningad aastad hiljem ehtasid von Wrangellid praeguse olemasoleva mõisa, moodsa ja suursuguse. Von Wrangellitel ei õnnestunudki seal kuigi palju elada. 1923 alustas mõisas tegevust Kohila algkool, mille tarbeks ehitati 7 aastat hiljem teine korrus. Tohisoo mõisast on säilinud suur park ja ka mõned kõrvalhooned. Praegu tegutseb mõisa hoones Kohila Koolituskeskus ja ühte kõrvalhoonesse on loodud keraamikakoda.

(Susi & Ojamuru, 2013, lk 115)

(Tohisoo mõis, s.a)

Kohila Vabadussõjas langenute mälestussammas. Pilt: 2021

Kohila Vabadussõjas langenute mälestussammas. Pilt: 2023

Kohila Vabadussõjas langenute mälestusmärk avati 9. juuli 1939. Sammas ei jõudnud kaua püsida, kui juba 2 aasta pärast lõhuti sammas venelaste võimumeeste korraldusel 29. juunil 1941, kohalikel meestel õnnestust sõdurikuju alles hoida ning viia see öösel Posti tänava maja trepikotta. Mälestussammas taastati aasta hiljem Saksa okupatsiooni ajal.

Punaarmee naastes käskisid võimumehed Rapla teedevalitsuse töömeestel sammas täielikult ära lõhkuda ja jõe visata. Müstilisel kombel läks pronkssõdur mõned ööd enne samba hävitamist kaduma ja on kadunud tänaseni. Taasavamine toimus 50 aastat hiljem, kuid ausammas oli raha puudulikkuse pärast esialgu ilma pronkssõdurita.

(27153 Vabadussõja mälestussammas, s.a)

(Susi & Ojamuru, 2013, lk 116)

(Õunapuu, 2018, lk 530-533)

Kohila raudteejaam. Pilt: 2021

Kohila raudteejaam. Pilt: 2023

1901. aastal rajati Kohilasse esimene kitsarööpmeline raudtee. Raudtee oli liinil Tallinn-Viljandi, 1906. aastal lisandus ka Kohila jaamaga paberivabriku raudteeühendus. Seda raudteeühendust kasutati jaamast vabrikusse ja vabrikust jaama, tooraine ja paberi vedamiseks. Esialgu kasutati selle jaoks hobuveokeid, mõned aastad hiljem tulid hobuste asemele esimene 30-hobujõuline auruvedur Susla.

Umbes sada aastat hiljem 2012. avati Kohilas uus reisikeskus, mille käigus lammutati ära vana raudteejaama hoone. Uuel reisikeskusel on ootesaal, piletikassa ja jaama juhtimiskeskus, avati ka uued perroonid, jalgratta- ja autoparkla.

(Kohila raudteejaam, s.a)

(Aasma, 2012)

(ERR, 2012)

(Holsting, 2018, lk 425)

(Susi & Ojamuru, 2013, lk 109)

Angerja Issanda Taevaminemise Kirik. Pilt: 2021

Angerja Issanda Taevaminemise Kirik. Pilt: 2023

Kirik sai alguse aasta 1899. juulis, kui paigaldati kiriku nurgakivi. Maa ala kiriku jaoks oli

võõrandatud Tohisoo ja Kohila mõisatelt. Kirik õnnistati aastal 1901. Kirikus tegutses Angerja Kogudus, koguduse esimeseks preestriks sai Vassili Olter. Ülempreester Karb Oberpahl ehitas kirikule lisaks ka ametielamu ja kõrvalhooned. Kogudus suleti aastal 1950 ja avati jälle 1993, kiriku seisukord oli räbal eriti seestpoolt, kirikut asuti sellest ajast remontima.

(Kirikud ja kogudused, s.a)

(ANGERJA ISSANDA TAEVAMINEMISE KOGUDUS, s.a)

Baptistide palvela. Pilt: 2021

Baptistide palvela. Pilt: 2023

Kohilas hakkasid Baptistid liikuma aastal 1905. Esimene koht, kus baptistide kogudus kokku

sai oli Siimu talu juures, seal peeti palvetundi ja ristiti inimesi. Koguduse palvela sai valmis 1923. aastal, palvela on korduvalt ümber ehitatud.

(Susi & Ojamuru, 2013, lk 113)

Kohila Gümnaasium. Pilt: 2021

Kohila Gümnaasium. Pilt: 2023

Kohila Gümnaasium sai alguse aastal 1961. kui avati Kohilas uus koolimaja. 1977. aastal avati Kohila Gümnaasiumi juurdeehitus, kuna koolimaja oli jäänud väikeseks siis 16. mai 2018 pandi Kohila Gümnaasiumi uuele algklasside majale nurgakivi.

(Ajalugu, s.a)

(Kohila gümnaasiumi juurdeehitus sai nurgakivi. s.a)

Sipsiku lasteaed. Pilt: 2021

Sipsiku lasteaed. Pilt: 2023

Lasteaia hoone rajati Kohila Paberivabriku Lastepäevakodu jaoks ning lasteaed kolis sinna sisse aastal 1982. Lasteaed aga suleti 1999. Peale sulgemist tegutses lasteaiahoones beebihood,

päevahoid, vanainimeste turvakeskus ja söimehoid. 2007. aastal lisati päevahoiule Prillimäe Põnnipere lasteaed ja avati rühm nimega Sajajalgsete rühm. Aastal 2009. avati uus ja kaasaegne juurdeehitus.

(Lasteaia ajalugu, s.a)

Kohila raamatukogu / Kohila mõisa ait-kuivat. Pilt: 2023

Kohila ait-kuivati oli üks neljast Kohila mõisa abihoonest. Ait-kuivati on jaotatud kaheks osaks: lõuna- ja kuivatitiivaks. Mõlemal tiival on märgatud erinevat ehitus ajajärku, kuskil 1-2 sajandi vahe. Nõukogude ajal kuulus hoone Kohila sovhoosile ja oli kasutusel veski-aida ning laohoonena. Taasiseseisvuse ajal oli hoone erakätes, kuni 2008. aastani, mil hoone osteti ära Kohila vallavalitsuse poolt. Aastal 2010 kolis Kohila raamatukogu end ümber äsja renoveeritud ait-kuivati hoonesse.

(Raamatukogu, s.a)

Kohila mõisakooli algklasside maja / Kohila mõisa tall-tõllakuur. Pilt: 2023

19. sajandil ehitatud mõisa abihoonet kasutati talli ning tõllakuurina. 20. sajandil ehitati hoonesse korterid. Peale 2012. aasta põlengut hoone hüljati ja jäeti tühjana. Aastal 2020. alustasid restaureeritud hoones õppimist Kohila mõisakooli algklassid.

(Kohila mõisa tall-tõllakuur kandideerib Muinsuskaitseameti aastapreemiale, s.a)

(Kohila mõisa tall tõllakuur KM algkooli majaks, 2017)

Kohila Veneer. Pilt: 2023

Kohilas asuv ettevõtte Kohila Veneer OÜ on üks arenenumaid veneeritehaseid maailmas ning ühtlasi ka Raplamaa suurim tööandja (pakub tööd 260 inimesele). Kohila Veneeri eelkäija oli Lutheri mööbli- ja veneerivabrik. Luther oli esimene kes alustas Tsaari-Venemaal veneeritöötmist. Ajapikku sai tehasest ka Eesti suurim mööblitootja.
(Meie ettevõtte, s.a)

Loone linnus 2023

Loone linnus rajati 12. sajandi algul, mõne meetrisele looduslikule künkale. Linnuse õue pindala on 6500m². 1216-1223. aastatel oli Lohu küla ristsõdijate vaenlaste kogunemiskoht. Aastal 2022 valmis linnusele uus sild, kuna vana oli ekspertide hinnangul ohtlik.

(Loone linnus ehk Lohu Jaanilinn, s.a)

(VIDEO: Vastavatud sild taastas ühenduse Loone linnuse juurde, 2022)

(Lohu Jaanilinn, s.a)

Urge ökodukt

2022. aasta lõpus valminud Urge ökodukt on üks varasematest Rail Baltic Estonia valminud ehitisi. Samuti plaanitakse Rail Baltica põhitrassi ehitamist alustada esimesena Kohilast, 2023. aasta sügisel.

(Rail Baltic Estonia kuulutas välja esimese hanke Rail Baltica põhitrassi ehitamiseks, 2022)

(Rail Balticu põhitrassi ehitamine saab alguse Rapla maakonnast, 2022)

Kokkuvõte

Kokkuvõtvalt öeldes läks mul projekt üsna hästi. Fotosid tuli rohkem, kui algselt plaanisin pildistada. Väga suurest hulgast piltidest tuli mul ikkagi valida välja üks pilt iga hoone kohta, ehk siis kümme pilti kokku. Algselt plaanitud uue 3-4 ehitise asemel tuli hoopis 5. Nende ehitiste kohta otsisin ma ajaloolist infot, kasutasin selle jaoks raamatuid ja internetti. Info otsimine osutus minu jaoks üpris raskeks. Kindlasti soovin ma, et oleks leidnud rohkem ajaloolist infot minu valitud ehitiste kohta. Põnevaks kujunes valik, et mida pildistada ja mis vaatenurga alt. Loovtöö käigus õppisin ma märkama ümbrust enda kodukohas, kindlasti arenes ka mu pildistamisoskus ja sain teada ka huvitavat infot enda välja valitud ehitiste kohta.

ALLIKAD

Kasutatud allikad

Kohila paberivabrik. (s.a).

https://et.wikipedia.org/wiki/Kohila_paberivabrik

(08.02.2021).

Susi, T. & Ojamuru, S. (2013) Raplamaa valdade lood vanadel fotodel. Paide: Kuma Print.

Pärdi, H. (2018). Ülevaade Hageri kihelkonna arhitektuurist. Põld, S. & Õunapuu, V. (toim), Hageri Kihelkond AJA LOOD (lk 164-165). Tallinna Raamatutrükikoda.

15223 Kohila vesiveski. (s.a).

<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=monument&action=view&id=15223>

(08.02.2021)

Kohila vesiveski. (s.a).

<https://kohila.kovtp.ee/kohila-vesiveski-kulalisele>

(08.02.2021)

Kohila mõis. (2003).

http://entsyklopeedia.ee/artikkel/kohila_m%C3%B5is

(08.02.2021)

Kumberg, E. (2012). Mart Kuura päästis Kohila mõisa alevi koledaima ehitise tiitlist.

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/64573970/mart-kuura-paastis-kohila-moisa-alevi-koledaima-ehitise-tiitlist>

(08.02.2021)

Kohila mõis. (s.a).

<http://www.mois.ee/harju/kohila.shtml>

(08.02.2021)

Mõisad ja linnused. (s.a).

<https://kohila.kovtp.ee/moisad-ja-linnused-kulalisele>

(08.02.2021)

Tohisoo mõis. (s.a).

<http://www.mois.ee/harju/tohisoo.shtml>

(08.02.2021)

27153 Vabadussõja mälestussammas. (s.a).

<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=monument&action=view&id=27153>

(08.02.2021)

Õunapuu, V. (2018). Mälestusmärgid vabadusvõitlejatele Kohila vallas. Pöld, S. & Õunapuu, V. (toim), Hageri Kihelkond AJA LOOD (lk 530-533). Tallinna Raamatutrükikoda.

Holsting, E. (2018). Kohila alevi ja valla kujunemine 19. sajandi lõpust kuni aastani 1918. Pöld, S. & Õunapuu, V. (toim), Hageri Kihelkond AJA LOOD (lk 425). Tallinna Raamatutrükikoda.

Kohila raudteejaam, (s.a).

https://et.wikipedia.org/wiki/Kohila_raudteejaam

(08.02.2021)

Aasma, K. (2012). PILTUUDIS: Avati uus Kohila raudteejaam.

<https://www.ohtuleht.ee/498271/piltuudis-avati-uus-kohila-raudteejaam>

(08.02.2021)

ERR. (2012). Kohilas avati uus reisikeskus.

<https://www.err.ee/355327/kohilas-avati-uus-reisikeskus>

(08.02.2021)

Kirikud ja kogudused. (s.a).

<https://kohila.kovtp.ee/kirikud-ja-kogudused>

(08.02.2021)

ANGERJA ISSANDA TAEVAMINEMISE KOGUDUS. (s.a).

<https://www.eoc.ee/kogudus/angerja-issanda-taevaminemise-kogudus/?v=a57b8491d1d8>

(08.02.2021)

AJALUGU. (s.a).

<https://kohila.edu.ee/meie-kool/ajalugu/>

(08.02.2021)

Kohila gümnaasiumi juurdeehitus sai nurgakivi. (s.a).

<https://raplamaa.ee/2018/05/kohila-gumnaasiumi-juurdeehitus-sai-nurgakivi/>

(08.02.2021)

Lasteaia ajalugu. (s.a).

<http://www.kohilasipsik.ee/uus/index.php/uldinfo/lasteaia-ajalugu>

(08.02.2021)

Raamatukogu. (s.a).

<https://www.kohilaraamatukogu.ee/meist/testikas/>

(22.05.2023)

Reinsalu, K. (2020). Kohila mõisa tall-tõllakuur kandideerib Muinsuskaitseameti aastapreemiale.

<https://sonumid.ee/2020/10/08/kohila-moisa-tall-tollakuur-kandideerib-muinsuskaitseameti-aa-stapreemiale/>

(22.05.2023)

Maria. (2017). Kohila mõisa tall tõllakuur KM algkooli majaks.

<https://www.kohilamoisakool.ee/kohila-moisa-tall-tollakuur-km-alkkooli-majaks/>

(22.05.2023)

Meie ettevõtte. (s.a).

<https://kohilavineer.ee/ee/meist/meie-ettevottest>

(22.05.2023)

Loone linnus ehk Lohu Jaanilinn. (s.a).

<https://www.puhkaestis.ee/et/loone-linnus-ehk-lohu-jaanilinn>

(22.05.2023)

Reinsalu, K. (2022). VIDEO: Vastavatud sild taastas ühenduse Loone linnuse juurde.

<https://sonumid.ee/2022/08/25/video-vastavatud-sild-taastas-uhenduse-loone-linnuse-juurde/>

(22.05.2023)

Lohu Jaanilinn. (s.a).

https://et.wikipedia.org/wiki/Lohu_Jaanilinn

(22.05.2023)

Rail Baltic Estonia kuulutas välja esimese hanke Rail Baltica põhitrassi ehitamiseks. (2022).

<https://www.rbestonia.ee/rail-baltic-estonia-kuulutas-valja-esimese-hanke-rail-baltica-pohitras-si-ehitamiseks/>

(22.05.2023)

Rail Balticu põhitrassi ehitamine saab alguse Rapla maakonnast. (2022).

<https://sonumid.ee/2022/12/27/sisuturundus-rail-balticu-pohitrassi-ehitamine-saab-alguse-rapla-maakonnast/>

(22.05.2023)